

Svenskan i Finland 17-konferens

Abstrakt

Innehållsförteckning

Plenarföredrag	3
<i>Jennica Thylin-Klaus</i> - Svenskan i den unga republiken Finland. Språkvård och samhälle	3
<i>Jörg Tiedemann</i> - Ett språk är en dialekt med en ordklasstaggare och en trädbank - varför man inte ska vara rädd för språkteknologi och digitalisering	4
Föredrag	5
<i>Mari Bergroth</i> - Enspråkiga barn på dagis, tvåspråkiga barn hemma?	5
<i>Aleksandra Dementieva</i> - Finlandssvenskans lexikaliska särdrag i siffror	6
<i>Mona Forsskåhl, Jannika Lassus, Lieselott Nordman och Jennica Thylin-Klaus</i> - Från undersåte till medborgare. Utvecklingslinjer i offentliga skriftpraktiker i Finland 1809-1917	7
<i>Susanna Hakulinen</i> - Finlandssvenskan ur studentperspektiv	8
<i>Ritva Hartama-Heinonen</i> - Kunskapsluckor och intra- och interlingvala interventioner	9
<i>Henna Heinonen</i> - Vilka drag i uttalet påverkar begripligheten?	10
<i>Sofie Henricson, Anne Mäntynen, Marie Nelson, Marjo Savijärvi</i> - Studenters positiva responser i akademiska språkhandledningssamtal.....	11
<i>Bianca Holmberg</i> - Språkvården, normeringen och Finlandssvensk ordbok.....	12
<i>Anne Huhtala</i> – ”Kärlek vid första ögonkastet” - Språkstuderande berättar om sin relation till svenskan och svenskstudierna	13
<i>Martina Huhtamäki och Elisabeth Zetterholm</i> - Uttalsundervisning i svenska för vuxna andraspråksinlärare i Finland och Sverige.....	14
<i>Charlotta af Hällström-Reijonen</i> - Svenskan i Finland på 1700-talet	15
<i>Taina Juurakko-Paavola & Sinikka Lahtinen & Outi Toropainen</i> - Hurdana lätta och populära uppgifter finns det? Om skrivuppgifterna i studentexamens prov i A-svenska	16
<i>Mikko Kauko</i> - Sancto ansgario - Latinska kasusändelser i svenska texter genom tiderna.....	17
<i>Marja Kivilehto</i> – ”Den ska bli språkligt begriplig och flytande” - om språkgranskarens roll vid läroboksöversättning.....	18
<i>Jaana Kolu</i> - Metaspråk som en indikator på en tvåspråkig språkkänsla i ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors	19
<i>Jannika Lassus</i> - Översättares åsikter om finskan och finlandssvenskan	20
<i>Emilia Lehkonen</i> - Lexikografiskt perspektiv på verbalsubstantiv på -ande	21
<i>Therese Lindström Tiedemann</i> - När passiv lärs in	22

<i>Jan Lindström</i> - Kivasvenska och kanonsvenska: positiva värderande responser i servicesamtal.....	23
<i>Olga Mezhevich</i> - Översättning av Vasilij Sjuksjins literär dialog till svenska: finlandsvenska som en extra resurs	24
<i>Åsa Mickwitz</i> - Talängslan hos universitetsstuderande - Hur upplever studenterna sin talängslan?.....	25
<i>Petra Nysten</i> - Jämställdhetssvenska i Finland.....	26
<i>Eeva-Liisa Nyqvist</i> - Komplexa svenska nominalfraser hos finskspråkiga språkbudselever i årskurserna 6 och 9: en tvärsnittsundersökning.....	27
<i>Åsa Palviainen</i> - Svenska rum som metafor och diskurs	28
<i>Daniela Piipponen</i> - Ortografi kring sekelskiftet 1900 i Paul Sinebrychoffs brevsamling	29
<i>Viveca Rabb</i> - Från utkast till färdig text. En jämförande undersökning av språkbruk i fyra brev från Nådendals kloster.....	30
<i>Sara Rönnqvist och Therese Leinonen</i> – "Hurja kiva" eller "grymt bra"? - Förstärkningsord i finlandssvenskt talspråk med hjälp av talspråkskorpusen Talko.....	31
<i>Annmari Sahlstein</i> - Svenska eller inte svenska - hur ser finstalande universitetstudenter på svenskans roll i Finland?	32
<i>Marketta Sundman</i> - Det multimodala "ska" och dess motsvarigheter i finskan	33
<i>Jenny Sylvén</i> - När ett nationalspråk blir det tredje språket: diskurser kring svenskans ställning vid Helsingfors universitet.....	34
<i>Väinö Syrjälä</i> - Ungdomar observerar lingvistiska landskap	35
<i>Veijo Vaakanainen & Mari Mäkilä</i> - Meningsstruktur i två finska läroboksserier för svenskundervisning på högstadienivå	36
<i>Johanna Virkkula</i> - Att fira namnet.....	37
<i>Sarah Wikner</i> - Förhållandet mellan uppfattningar om och produktion av två språkdrag i svenskan i Helsingfors.....	38
<i>Antti Ylikilä</i> - Muntliga övningar i svenska - hur och varför?	39
Posters.....	40
<i>Johan Franzon</i> - Ett plåster på speciesproblemet	40
<i>H Hilmsdóttir, S Kirla, T LindströmTiedemann, D Piipponen, H Saloranta, B Silén</i> - FinlandSwedish Online en chans att lära sig finlandssvenska utan språkkrav.....	41
<i>Pirjo Kukkonen, Ritva Hartama-Heinonen, Tuija Laine</i> - Fack och fiktion: Finlands svenska översättningshistoria 1500-2000-talet.....	42
<i>Hanna Lehti-Eklund, Beatrice Silén, Ruut Korpinen, Daniela Piipponen, Jan Lindström, Therese Lindström Tiedemann</i> - Studier av språkhandlingar, ortografi, syntax och "nog" i P. Sinebrychoffs brev.....	43
<i>Asta Rauhala</i> - Från Vikingar till Agricola - skandinaviskt inflytande på finska språkets lexikon	43
<i>Satu Siltaloppi</i> - Konstruktioner för bojar i finlandssvenskt teckenspråk	44

Plenarföredrag

Jennica Thylin-Klaus

Svenska litteratursällskapet i Finland

Svenskan i den unga republiken Finland. Språkvård och samhälle

Under föredraget behandlas diskussionen om svenskan i Finland ur ett historiskt perspektiv. Hur uppstod intresset för det som så småningom kom att kallas "finlandssvenska", och vilka teman lyftes fram i diskussionen? På vilket sätt färgades diskussionen av den samhälleliga och politiska kontexten? Fokus ligger på det tidiga 1900-talet som dels medförde en intensifiering av språkvården, dels en ny situation för de svenskspråkiga till följd av bland annat lantdagsreformen 1906.

Jörg Tiedemann

Helsingfors universitet

Ett språk är en dialekt med en ordklasstaggare och en trädbank - varför man inte ska vara rädd för språkteknologi och digitalisering!

Språkteknologi finns i vardagslivet, språkteknologi finns inom den humanistiska forskningen. Digitalisering krävs av universitetsledningen och samhället kommunicerar via elektroniska kanaler. Men vad är språkteknologi egentligen och är det samma sak som datorlingvistik? Många är rädda för den växande artificiella intelligensen som förstör arbetsplatser, spionerar på oss och som tar bort den språkliga mångfalden genom att tvinga oss till webbens engelska. Vad vill vi språkteknologer egentligen och vad innebär det för mindre språk och språkvarianter? Det vill jag diskutera med hjälp av några exempel från vårt forskningsområde.

Föredrag

Mari Bergroth

Jyväskylä universitet

Enspråkiga barn på dagis, tvåspråkiga barn hemma?

De svenskspråkiga daghemmen lägger grunden för framtidens finlandssvenska identitet och barnen i dem tillskrivs ofta en enspråkigt svensk identitet (From & Sahlström 2016). Samtidigt är en stor del av barnen egentligen tvåspråkiga i finska och i svenska. Barn uppvuxna i tvåspråkiga familjer har en identitet som enligt Vincze & Henning-Lindblom (2016) ligger mittemellan och vid sidan om den finlandssvenska och den finska identiteten och har en koppling till alla tre identitetsgrupper. I det longitudinella projektet Child2ling vid Jyväskylä universitet har dessa tvåspråkiga barn på svenskspråkiga daghem, deras familjer samt olika uppfattningar kring tvåspråkig uppväxt undersökts. I tidigare studier inom projektet (Bergroth & Palviainen 2016) har fokusbarnens tvåspråkiga agens vid daghem diskuterats. Syftet med den här studien är att komplettera och nyansera bilden av tvåspråkig barnagens genom att kontrastera agensen vid daghemmet med tvåspråkig barnagens hemma. För det syftet diskuterar jag barnagens hos två barn, Tindra och Ella, i hemmamiljö. Tindra och Ella agerar huvudsakligen på ett språk på daghemmet, Tindra på finska och Ella på svenska. Materialet för analysen är inspelat av föräldrarna och består av 7 timmar 42 minuter inspelat videomaterial hemma hos Ella och 6 timmar och 12 minuter inspelat material hemma hos Tindra. Med hjälp av exempel belyser jag hur barnen hanterar olika kommunikationssituationer med sina föräldrar som talar olika språk.

Litteratur:

Bergroth, M. & Palviainen, Å. (2016). Språkpolicy vid svenskspråkiga daghem i Finland: Tvåspråkiga barns handlingar och agens, *Folkmålsstudier* 54, 9-35.

From, T. & F. Sahlström 2016. Shared places, separate spaces: constructing cultural spaces through two national languages in Finland. I: *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1-14.

Vincze, L. & A. Henning-Lindblom (2016) Swedish, Finnish and bilingual? Multiple ethnolinguistic identities in relation to ethnolinguistic vitality in Finland. *International Journal of Bilingualism* 20(4), 488-498.

Aleksandra Dementieva

Moskvauniversitetet

Finlandssvenskans lexikaliska särdrag i siffror

I föredragen presenteras resultaten av forskningen om finlandssvenskans ordförråd. Huvudkällan för undersökningen var Finlandssvensk ordbok (2010), och i analysen ingår ca 1300 finlandismer. Målet för undersökningen var att analysera olika typer av finlandismer i detalj och fastställa vilka av de här typerna som är mest respektive minst produktiva. Frågan om finlandismernas produktivitet har uppstått eftersom finlandssvenskans ordförråd kan behandlas från olika synvinklar: man talar om finlandssvenska som föråldrad svenska, en språkvariant påverkad av finskan eller som en svensk dialekt. Det är tydligt att finlandssvenskan har olika lexikaliska särdrag, men vilka av dessa kan anses vara de viktigaste särdragen? I undersökningen har orden blivit indelade i flera grupper. I föredragen presenteras även principen av indelningen. Enligt resultat av forskningen utgör översättningslån, som har ekvivalenter i sverigesvenska, den största ordgruppen. Typen utgör 24,9% av alla ord. I den här gruppen ingår sådana ord som "illdådare", "muntur" osv. Den näst största gruppen är självständiga finlandismer i snäv mening: ord som har uppstått i finlandssvenskan och som inte har påverkats av finska. Det är sådana ord som "stensvamp", "pingla", "pjas", "luckvåt" o.d. De utgör 18,5%. På tredje plats kommer betydelselån från finskan, som utgör 10,6 %. Resultaten visar att arkaismerna inte är ett av de viktigaste särdragen, de utgör bara 6,4 %. Det finns också andra typer av ord: översättningslån som inte har ekvivalenter i sverigesvenska 1.) 10,5%; fennicismer utan morfofonetisk anpassning ("jatkot") 2.) 5,5 % ; semantisk utveckling av svenska ord ("skov", "häll") 3.) 5,4 %; lånnord från engelska, ryska, tyska, latin och franska 3.) 4,5%; lån av finska ordbildningmodeller ("mödolös") 4.) 3,7 %; dialektord som också finns i Sveriges svenska dialekter ("linda", "riva") 5.) 2,7%; morfofonetiskt anpassade fennicismer ("paja") 6.) 2,1%; arkaismer lånade till finskan ("byk", "pulpet") 7.) 2,1%; hybrider finska lån i svenska sammansatta ord ("ruskaresa", "siskonkorv") 8.) 2,1% och 9.) eponymer ("monor", "nitro") 0,4 %.

Mona Forsskåhl, Jannika Lassus, Lieselott Nordman och Jennica Thylin-Klaus

Tammerfors universitet, Helsingfors universitet och Svenska litteratursällskapet

Från undersåte till medborgare. Utvecklingslinjer i offentliga skriftpraktiker i Finland 1809-1917

I presentationen diskuterar vi utvecklingen av samhällelig jämlikhet i ljuset av förändrade skriftpraktiker i ett finländskt historiskt perspektiv. Vår diskussion bygger på en analys av textpraktiker i korrespondens med myndigheter i Finland under perioden 1809-1917. Vi har valt en period då det finska samhället går från ett hierarkiskt tydligt skiktat system till att bli en representativ demokrati med lika rättigheter för alla myndiga medborgare. Ett antagande kunde då vara att samhället under perioden sakta men säkert utvecklades i en riktning mot en ökad jämlikhet, men är utvecklingsriktningen så entydig? Vi kommer även in på frågan om vad ett historiskt textmaterial och analysen av skriftpraktiker kan säga om demokratisk utveckling. Forskningsmaterialet består av en korpus över texter som ingår i korrespondens mellan medborgare och myndigheter. De studerade texterna är valda från fem olika år utspridda över den autonoma perioden. Samtliga texter gäller ärenden där vanliga undersåtar eller medborgare närmade sig myndigheter t.ex. för att begära något av myndigheterna. De kunde anhålla om tillstånd, (ändrade) beslut, eller andra fördelar. Teoretiskt bygger vi vår studie på s.k. literacy-forskning, kritisk diskursanalys och uppfattningen om kontextens betydelse för meningsskapande. Under den studerade perioden blev Finland en demokratisk stat med lika rösträtt för alla medborgare. Landet genomgick flera förryskningsperioder; finskan utvecklades och fick en allt starkare roll som förvaltningspråk, medan svenskan fick träda tillbaka. Detta syns bland annat genom språkval för de olika texterna i materialet. Läs- och skrivkunnigheten ökade, vilket i materialet bl.a. tar sig uttryck i form av förändrade skribentroller. Den tekniska utvecklingen under perioden påverkade olika aspekter av skriftpraktikerna på avgörande sätt, exempelvis papperstillverkningen och trycktekniken förändrades i grunden. I presentationen visar vi med hjälp av konkreta exempel hur skriftpraktiker, textmönster i den valda genren och samhällsutveckling relaterar till varandra.

Susanna Hakulinen

Tammerfors universitet och Paris-Sorbonne universitetet

Finlandssvenskan ur studentperspektiv

I dagens globala samhälle har det blivit viktigare än någonsin att kunna lingua franca, engelskan. Samtidigt som engelskan frodas hör vi i Europa talas om flerspråkighet och hur alla kulturer skulle uppskattas och högakts. Till följd av denna utveckling finns det konkreta undervisningsreformer förutom CEFR. Sedan hösten 2016 börjar elever läsa främmande språk tidigare än förut både i Finland och i Frankrike. I detta sammanhang kan vi fråga oss hur det går för svenskan i Finland? Hur upplever akademiska studenter av svenska situationen? Är svenska språket en del av deras språkliga identitet?

I detta föredrag försöker jag svara på dessa frågor. Mina resultat baseras på 22 djupintervjuer med studenter av svenska vid tre finländska universitet. Jag vill visa hur studenterna uppfattar sin språkliga identitet men det är särskilt studenternas synpunkt på finlandssvenska och finlandssvenskhet som står i centrum av föredraget. Intervjuerna är en del av min avhandling där jag undersöker undervisning och inlärning av muntlig färdighet i svenska och finska som S2 i Finland, Sverige och Frankrike. Jag intresserar mig för hur studenterna i dessa länder tar sig till för att uppnå kommunikativ kompetens i målspråket men samtidigt intresserar jag mig för språklig identitet och flerspråkighet. I detta föredrag ämnar jag presentera några resultat av min enkät i Finland. Mitt insamlade material består av 97 timmar djupintervjuer, 99 frågeformulär och klassrumsobservationer från 17 klasser vid högskolor från 2013-2014 och 2014-2015.

Ritva Hartama-Heinonen

Helsingfors universitet

Kunskapsluckor och intra- och interlingvala interventioner

I mitt föredrag presenterar och diskuterar jag vissa typer av redaktionella kommentarer och översättningsrelaterade ändringar som kanske kan kallas för mottagaranpassning och som de som skriver gör för att säkerställa att deras texter förstås och inte kan missförstås. Materialet i min undersökning utgörs av Jean Sibelius Dagbok 1909-1944 (utgiven av Fabian Dahlström, 2005) och dess finska översättning Päiväkirja 1909-1944 (översatt av Juha Saikkonen & Arja Gothoni, 2015). De professionella språkbrukare vars interventioner och intra- eller interlingvala översättarinsatser jag granskar representeras således av verkets utgivare och två översättare. Sibelius dagbok var ursprungligen privat, utan mottagare och läsare. Som publicerat verk har dagboken dock fått en språkligt, kulturellt och tidsmässigt ny läsekrets och målgrupp vars eventuellt varierande kunskapsluckor både utgivaren och översättarna har varit tvungna att beakta; utgivaren i sina kommentarer till dagbokstexten och översättarna i sina ytterligare bearbetningar. I deras arbete ser vi vad de ansett att boken måste innehålla och vad läsarna måste kunna för att förstå. Här möter vi egentligen en parallell till någonting annat, dock översättningsrelaterat och relevant. Lingvisten och semiotikern Roman Jakobson ([1959] 1998) har i det följande lyckats fånga någonting mycket väsentligt med tanke på interlingval översättning: "I huvudsak skiljer sig språk åt genom vad de måste uttrycka och inte genom vad de kan uttrycka". Mina resultat visar nämligen att interventionerna inte alltid handlar om vad dagboken måste innehålla utan också om vad den kan innehålla. Föredraget ingår i mitt projekt "Att översätta tid och värld, att översätta Finland", som fokuserar på intrakulturell översättning.

Henna Heinonen

Jyväskylä universitet

Vilka drag i uttalet påverkar begripligheten?

Denna undersökning utreder vilka drag i uttalet som påverkar begripligheten (här: lättheten att förstå). Undersökningen grundar sig på en tidigare gjord studie som redogjorde för hur begripligt finskspråkiga gymnasisters uttal av L2-svenska är enligt L1-lyssnare (finlandssvenska och sverigesvenska). I denna följdundersökning jämförs talprov som fick olika begriplighetsvärderingar. Genom en auditiv analys gjord av expertlyssnare (n=4) utreds vilka drag i uttalet som är mest kritiska för begripligheten. Tidigare undersökningar om finskspråkiga talares uttal av svenska har syftat till att beskriva drag som vanligen vållar problem eller är utmanande för finskspråkiga talare (se Kautonen, Kuronen & Ullakonoja 2016). Hur och om dragen påverkar begripligheten är en utforskad fråga. Enligt tidigare undersökningar - oftast med engelska som målspråk - har uttalet konstaterats vara den faktor som mest påverkar begripligheten (t.ex. Saito, Trofimovich & Isaacs 2016). Speciellt prosodin har en stor betydelse (Field 2005): Prosodin gör det lättare att uppfatta ord- och frasgränserna och således också budskapet (Thorén 2008). De preliminära resultaten visar en likadan tendens: bra rytm och rätt pausering är drag som underlättar begripligheten. Undersökningens resultaten ger viktig och aktuell kunskap inför att ett muntligt delprov införs i studentskrivningarna år 2020. Resultaten ger stor nytta också i vidare bemärkelse: ett begripligt uttal är ett relevant mål på alla utbildningsnivåer.

Litteratur:

Field J. (2005). Intelligibility and the Listener: The Role of Lexical Stress. *Tesol quarterly* vol 39 No 3 s. 399–423

Kautonen, M., Kuronen, M., & Ullakonoja, R. (2016). Studier i uttalsinlärning i finska, svenska och engelska: litteraturöversikt. *Puhe ja kieli*, 36.

Saito, K., Trofimovich, P., & Isaacs, T. (2016). Second language speech production: Investigating linguistic correlates of comprehensibility and accentedness for learners at different ability levels. *Applied Psycholinguistics*, 37(02), 217-240.

Thorén B. (2008). The priority of temporal aspects in L2-Swedish prosody. *Studies in perception and production*. Stockholm: University of Stockholm.

Sofie Henricson, Anne Mäntynen, Marie Nelson, Marjo Savijärvi
Helsingfors universitet, Stockholms universitet, Åbo universitet

Studenters positiva responser i akademiska språkhandledningssamtal

I vårt föredrag jämför vi hur studenter i finsk, finlandssvensk och sverigesvensk universitetsmiljö bemöter språkhandledares förbättringsförslag och råd kring en text som studenten skrivit. I samtalen fokuserar vi på de responser där studenterna positivt bemöter och accepterar handledarnas förslag. Tidigare komparativa studier av samtal i olika sammanhang har lyft fram såväl likheter som skillnader mellan språken/varieteterna i Finland och Sverige, t.ex. vad gäller paustolerans och tilltal (Tryggvason 2006; Norrby m.fl. 2015). Det finns alltså anledning att anta att studenter i finska, finlandssvenska och sverigesvenska handledningssamtal bemöter handledarens förslag på lite olika sätt. Vårt material består av videoinspelade handledningssamtal där en kvinnlig handledare träffar en student för att diskutera studentens text. Det finska materialet består av totalt sjuttio samtal (ca 10 h), det finlandssvenska av tio samtal (ca 7 h) och det sverigesvenska av sex samtal (ca 5 h). Materialet har samlats in under 2014 och 2015. Våra analyser bidrar med nya perspektiv på tidigare forskning om pragmatisk variation (Henricson & Nelson, 2017) och interaktion (Vehviläinen, 2009) i handledningssamtal. Genom att undersöka jämförbara institutionella samtal i Finland och Sverige belyser vi förekomsten av pragmatiska skillnader i tre närliggande kulturella kontexter.

Litteratur:

Henricson, Sofie & Nelson, Marie, 2017. Giving and receiving advice in higher education. Comparing Sweden-Swedish and Finland- Swedish supervision meetings. *Journal of Pragmatics* 109, 105-120.

Norrby, Catrin, Wide, Camilla, Nilsson, Jenny, Lindström, Jan, 2015. Address and interpersonal relationships in Finland-Swedish and Sweden-Swedish service encounters. I: Norrby & Wide (red.), *Address Practice as Social Action*. 75-96.

Tryggvason, Marja-Terttu, 2006. Communicative behavior in family conversation: comparison of amount of talk in Finnish, SwedishFinnish, and Swedish families. *Journal of Pragmatics* 38, 1795-1810.

Vehviläinen, Sanna, 2009. Student-initiated advice in academic supervision. *Research on Language and Social Interaction* 42:2, 163-190.

Bianca Holmberg

Institutet för de inhemska språken

Språkvården, normeringen och Finlandssvensk ordbok

Språkvårdens uppgift är att ge rekommendationer om det officiella språkbruket, men i Finlandssvensk ordbok ingår av naturliga skäl många ord och uttryck som hör hemma i det privata språkbruket. Under arbetet med att få ut Finlandssvensk ordbok på nätet blev det tydligt hur svårt det är att avgöra hur språkvården ska hantera en ordbok av det här slaget vid en revidering. En ordbok uppfattas vanligen normerande av användaren. Kan språkvården över huvud taget tänka sig att ge ut en deskriptiv ordbok och kan man å andra sidan ge rekommendationer om ord och uttryck som i första hand hör hemma i privat språkbruk? Hur ska de standardspråkliga motsvarigheterna till finlandismerna anges vid en revidering av ordboken? Att göra en elektronisk version av en tryckt ordbok innebär också tekniska utmaningar. Hur hantera ord och uttryck som förekommer flera gånger med lite olika förklaringar i den tryckta versionen? Hur fungerar det att ha fraser och flerordiga uttryck som uppslagsord? Inför en revidering av ordboken vill vi gärna diskutera normeringsprinciper, få synpunkter på det nuvarande upplägget och förslag på förbättringar. Finlandssvensk ordbok finns på adressen kaino.kotus.fi/fsob. På samma adress finns också en responsblankett som den som har kommentarer gärna får fylla i.

Anne Huhtala

Helsingfors universitet

Kärlek vid första ögonkastet - Språkstudier berättar om sin relation till svenskan och svenskstudierna

Mitt föredrag handlar om hur finskspråkiga studerande med nordiska språk som huvudämne eller biämne upplever sina studier och hur de förhåller sig till svenskan och svenskstudierna under första hösten av sina svenskstudier. Materialet består av självbiografiska berättelser skrivna av 23 studerande. Hurdan relation studerandena har till svenskan och sina studier är en fråga som jag behandlar inom en narrativ ram. Att berätta om sitt liv har att göra med identiteten; våra berättelser kan anses bidra till vårt identitetsskapande (t.ex. Bruner 1987, 1996; Johansson 2005). Hur och vad vi berättar om oss själva är kontextbundet, vilket innebär att vi berättar om oss själva på olika sätt i olika situationer. Jag är speciellt intresserad av hurdana teman studerandena lyfter fram i sina berättelser och hurdana metaforer de använder när de beskriver sin relation till svenskan och svenskstudierna. Här ser jag på metaforerna också som ett kognitivt fenomen (Lakoff & Johnson 1980; Lakoff & Turner 1989), inte enbart som språkliga uttryck. Den tematiska genomgången av materialet visar att de vanligaste temana i berättelserna har att göra med arbetslivet, interaktionens roll, kulturella faktorer och känslor. Den metaforiska analysen lyfter fram språket och språkstudierna som en nyckel till framtiden. Ett intressant fenomen som kom fram i analysen var att olika yrkesrelaterade mål tycks vara anknutna till olika typer av metaforiska uttryck: blivande lärare berättar om sina studier på ett annat sätt än blivande översättare.

Martina Huhtamäki och Elisabeth Zetterholm

Helsingfors universitet, Stockholms universitet

Uttalsundervisning i svenska för vuxna andraspråksinlärare i Finland och Sverige

Studier har visat att uttalet ofta inte har någon framträdande roll i undervisningen av andraspråksinlärare (Foote et al. 2011; Isaacs 2009). Detta ska sättas i relation till andra studier som visar att uttalet har stor betydelse för målspråkstälars attityder och att brister i uttalet kan leda till missförstånd i kommunikationen och påverka sociala relationer (Derwing & Munro 2015; Isaacs 2009). Syftet med föreliggande studie är att ta reda på hur uttalsundervisningen i svenska som andraspråk bedrivs samt att få kunskap om hur lärarna resonerar omkring uttalsundervisning. Jämförelser kommer att göras mellan undervisning för vuxna inlärare av svenska i Sverige och svenska i Finland (ej inkluderat finska som förstaspråk). Detta är ett pågående projekt mellan Helsingfors och Stockholms universitet. I studien ingår såväl klassrumsobservationer som intervjuer med lärare. Preliminära resultat från observationer och intervjuer i Finland visar att det finns väldigt lite undervisning i svenska för invandrare i södra Finland och att endast en liten andel av uttalsundervisningen är explicit. I stället är den inbakad i andra moment i lektionen, t.ex. upprepning av ord vid ordinlärning eller högläsning vid genomgång av ett stycke i boken. I de observerade lektionerna kopplades uttalet inte heller till någon fonetisk teori. Våra resultat är alltså i linje med de tidigare studierna.

Litteratur:

Derwing, T. & Munro, M. (2015). *Pronunciation Fundamentals. Evidence-based Perspectives for L2 Teaching and Research*. John Benjamins Publishing Company.

Foote, J.A., Holtby A.K. & Derwing, T. (2011). Survey of Teaching of Pronunciation in Adult ESL Programs in Canada, 2010. *TESL Canada Journal*, Vol 29, No 1: 1-22.

Isaacs, T. (2009). Integrating Form and Meaning in L2 Pronunciation Instruction. *TESL Canada Journal*, Vol 27, No1: 1-12.

Charlotta af Hällström-Reijonen

Svenska litteratursällskapet i Finland

Svenskan i Finland på 1700-talet

Svenskan i Finland på 1700-talet är ett rätt utforskat område. Här kan särskilt Lilius (1994) nämnas, som är den enda monografin som ägnat sig åt svenskan i Finland på 1700-talet. Bland äldre artiklar kan främst Nordenstreng (1903) nämnas. I projektet Svenskan i Finland i dag och i går (Svenska litteratursällskapet i Finland) ska naturligtvis ändå inte 1700-talet förbigås. I ett kapitel av mer kulturhistorisk karaktär behandlas det akademiska skrivandet i Åbo på 1700-talet (af Hällström-Reijonen & Thylin-Klaus u.a.) och därtill ska jag i ett separat kapitel behandla språkliga särdrag i den svenska som talades i Finland under denna tid. Detta kommer att göras utgående från främst Ahlbäck (1971), Lilius (1994), Nordenstreng (1903), Åkerblom (1966). Dessa forskares rön jämförs med Språkbankens historiska material dels från Finland, dels från Sverige. Eftersom det finländska materialet från 1700-talet är rätt begränsat (knappt 560 000 ord) kan man inte räkna med att alla finländska särdrag från den tiden finns representerade i korpusen. Däremot kan man se vilka som är så pass frekventa att de förekommer både bland de tidigare forskarnas excerpter och i Språkbanken. Av dessa förekommer vissa även i materialet från Sverige, dvs. de ska kanske inte räknas som finländska. Arbetet görs under vårterminen 2017 och slutresultatet redovisas i mitt föredrag.

Litteratur:

Ahlbäck, Olav 1971: Svenskan i Finland. Andra upplagan. Stockholm.

af Hällström-Reijonen, Charlotta & Jennica Thylin-Klaus (u.a.): Akademiskt skrivande på svenska i Åbo på 1700-talet.

Lilius, Pirkko 1994: Språkval och ordval i tillfällesdiktningen i Finland 1700-1749. SNF 73. SSSL 587.

Nordenstreng, Rolf 1903: Finlandismer i 1700-talets svenska. SSSL LVI. S. 20-84.

Åkerblom, Bror 1966: Finlandssvenskan och svenskan i Sverige avspeglade i yngre nysvenska brev och dagböcker. En jämförande undersökning. Arkiv för nordisk filologi, åttioförsta bandet, femte följden, tjugofemte bandet. Lund. S. 148-195.

Hurdana lätta och populära uppgifter finns det? Om skrivuppgifterna i studentexamens prov i A-svenska

I vår presentation diskuterar vi skrivuppgifterna i studentexamens prov i svenska som andra inhemska språk. Av två lärokurser har vi valt att fokusera på skrivuppgifterna i den så kallade långa lärokursen, A-svenska. Detta material omfattar samtliga uppgifter från år 2009 till år 2014. I tillägg har vi statistiska data från Studentexamensnämnden som berör bland annat populariteten och bedömningen av de enskilda uppgifterna under samma period. I vårt intresse i den aktuella studien är skribenternas val av skrivuppgifter och fördelningen av deras vitsord i olika skrivuppgifter. De preliminära resultaten visar att det vid nästan varje provgång finns någon skrivuppgift som har varit mera intressant för skribenterna än de andra alternativen. Ytterligare tycks det finnas statistiskt signifikanta skillnader i medelvärden för de olika uppgifterna. Dessa skillnader förklaras dock framför allt av det faktum att de svagaste och de duktigaste skribenterna har valt att skriva om olika uppgifter, inte av uppgifternas egenskaper. Eftersom vi i tidigare undersökningar har studerat ifrågavarande uppgifternas struktur samt den kommunikativa kontexten som uppgifterna skapar för skrivandet (Toropainen & Lahtinen 2016), är det motiverat att ytterligare fördjupa vår förståelse av dessa resultat med hjälp av det nya, statistiska data om skrivuppgifterna, valet av dem och fördelningen av det uppnådda resultatet.

Litteratur:

Toropainen, O. & Lahtinen, S. 2016. Kirjallista viestintää vai kirjoittamista? Pitkän oppimäärän ylioppilaskokeen kirjoittamisen tehtävänäntojen luoma viestinnällinen konteksti. AFinla, 11.11.2016 Tammerfors.

Mikko Kauko
Åbo universitet

Sancto ansgario - Latinska kasusändelser i svenska texter genom tiderna

I modern svenska förekommer latinska genitivändelser i stelnade uttryck som Kristi himmelfärdsdag, Pauli brev. I äldre svenska är bruket av latinska genitivändelser inte inskränkt till några speciella uttryck utan de förekommer allmännare i t.ex. 1700-talstexter. I äldre texter förekommer latinska ändelser också i andra kasus än genitiv, t.ex. dativ: sancto ansgario. Ord som får latinska böjningsändelser är i synnerhet antika och bibliska egennamn, men också andra egennamn, t.ex. Lutheri ord. Ibland får även vissa lånord latinska ändelser, men inte lika ofta som egennamn. Att det ofta förekommer latinska ändelser i äldre svenska texter har konstaterats tidigare, men ämnet har inte behandlats närmare. Jag har excerperat svenska texter från ca 1380 till ca 1800. Texterna representerar olika genrer och är svenska originaltexter med det undantaget att de äldsta texterna är översättningar från latin. Jag har excerperat också texter från den västra riksdelen men i detta föredrag kommer jag företrädesvis att koncentrera mig på texter som är skrivna i det nuvarande Finland (Jöns Buddes skrifter och Nådendals klosterbok från 1400-talet, Anders Chydenius' skrifter från 1700-talet). Jag redogör för hurdana ord som får latinska böjningsändelser i svenska texter och varför. Jag visar vilka individuella och diakrona skillnader som finns mellan de olika texterna vad gäller bruket av latinska böjningsändelser. Främmande böjningsändelser i samband med egennamn är en speciell typ av kodväxling som förekommer också på andra håll. Grekiska böjningsformer förekommer i latinska texter och inskriptioner, vilket har förklarats på olika sätt: de grekiska formerna är uttryck för identitet, för grekiskans höga prestige och för det exotiska. I mitt föredrag visar jag att dessa förklaringar delvis kan förklara även de latinska ändelserna i svenska texter. Jag behandlar identitetsfrågor ur olika synvinklar: namnbärandens, författarens och den tilltänkta läsarens identitet kan spela en roll.

Marja Kivilehto

Tammerfors universitet

”Den ska bli språkligt begriplig och flytande” - om språkgranskarens roll vid läroboksöversättning

Syftet med detta föredrag är att belysa språkgranskarens roll vid läroboksöversättning i den finsk-svenska kontexten. Läroboksöversättning inbegriper ofta flera aktörer: översättaren, redaktören, språkgranskaren och sakgranskaren. I föredraget frågar jag vilken roll språkgranskaren har och vilka typer av revideringar språkgranskaren gör. Jag argumenterar för att språkgranskaren bidrar med en viktig insats för begripligheten i läroboken. Argumentationen motiveras med en fallstudie som genomfördes under 2014-2015. Materialet för studien består av icke-reviderade och reviderade översättningar av en lärobok i historia samt intervjuer med två språkgranskare och en läromedelschef.

Jaana Kolu

Jyväskylä universitet

Metaspråk som en indikator på en tvåspråkig språkkänsla i ungdomssamtal i Haparanda, Stockholm och Helsingfors

Metaspråk är ett tecken på metaspråklig medvetenhet. Syftet med detta bidrag är att redogöra för tvåspråkiga 13–15-åriga ungdomars metaspråkliga kommentarer om deras eget eller samtalspartners språkbruk under vardaglig interaktion i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. Metaspråket tyder på att det finns något i språkbruket som drar talarnas uppmärksamhet. Enligt tidigare forskning beror språkanvändarnas förnimmelse av att något är avvikande eller problematiskt i språkbruket på de mönster som ligger till grund för språkanvändarnas mentala grammatik och "språkkänsla". Den inre grammatiken aktiveras snabbt när språkanvändaren uppfattar ett språkligt uttryck. Avsikten med denna studie är att utreda hur de tvåspråkiga ungdomarnas språkkänsla och inre mentala grammatik kommer till uttryck i deras metaspråk under vardagliga samtal med andra tvåspråkiga utanför lektionstid i skolan. Det inspelade materialet som ligger till grund för analysen samlades in åren 2014-2017 i sammanlagt sex högstadieskolor i Haparanda, Stockholm och Helsingfors. Denna studie undersöker samtalssekvenserna "baklänges" och analyserar vad i språkbruket som eventuellt utlöser den metaspråkliga kommentaren. Analysen av det inspelade samtalsmaterialet är kvalitativ. Den teoretiska referensramen utgörs av translanguaging som intresserar sig för tvåspråkigas språkbruk och språkpraktiker. Metalingvistiska kommentarer tyder på att de tvåspråkiga talarna t.ex. är medvetna om grammatiska regler som kan behöva kringgå i de tvåspråkiga samtalen och att användningen av språkresurserna inte underordnar sig under enspråkiga grammatiska regler.

Litteratur:

García, O. & Li Wei. 2014. *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Jaworski, A., Coupland, N. & GalasiDski (red.) 2004. *Metalanguage*. Berlin: Mouton De Gruyter.

Kutas, M. & B.M. Schmitt. 2003. Language in microvolts. I: M.T. Banich & M. Mack (red.). *Mind, Brain, and Language: Multidisciplinary Perspectives*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates. S. 171-209.

Jannika Lassus

Helsingfors universitet

Översättares åsikter om finskan och finlandssvenskan

Professionella översättare arbetar dagligen med finska källtexter som ska överföras till en svenska som är gångbar i Finland. Översättarna är språkexperter som konfronteras med både finskan och svenskan och som följaktligen har en del åsikter om språken, källtexterna och den omgivande kontexten. Syftet med mitt föredrag är att presentera svensköversättarnas åsikter om och attityder till sitt arbete. Mer specifikt kartlägger jag översättares åsikter om och attityder till det finska språket, de finska källtexterna, den finländska kontexten, finlandssvenskan och finlandismer. Jag gör detta genom att analysera tre olika material utifrån denna synvinkel. Det är frågan om en enkät med 138 svar, 10 intervjuer med översättare och observation av en månad på en e-postlista för översättare. Tidigare artiklar om detta material har inte specifikt behandlat finskan och finlandssvenskan. I enkätmaterialet går jag igenom specifika enkätfrågor som berör de aktuella frågeställningarna, frågor med både öppna och slutna svar. I de öppna frågorna och i e-postinläggen tar jag fasta på de åsikter och attityder som klart förmedlas i texterna. I intervjumaterialet beaktar jag de delar där finskan, finlandssvenskan och kontexten ventileras. Min avsikt är både att presentera den bredd av ståndpunkter som finns och att granska vilka som är de vanligaste.

Emilia Lehkonen

Östra Finlands universitet

Lexikografiskt perspektiv på verbalsubstantiv på – ande

Det är möjligt att bilda nya ord i svenskan på flera olika sätt och utöver sammansättningar och förkortningar kan man utnyttja avledningar. Det finns inte några restriktioner vad gäller avledningar av verb med suffixet -ande - de kan bildas av så gott som alla svenska verb (Malmgren 1994:52; Thorell 1981:96). Samtida definitionsordböcker i sin tur borde spegla ordförråd och ordens användning på ett så mångsidigt sätt som möjligt, därmed även produktiva avledningsmöjligheter i språket. Utrymmet är emellertid begränsat i tryckta ordböcker så avgränsande val måste göras. I en situation som denna uppstår en fråga om hur avledningar av denna typ egentligen behandlas i ordböcker. I detta föredrag kommer jag att diskutera de resultat jag fått i en undersökning där jag kartlagt hur verbalsubstantiv på -ande behandlas och beskrivs i Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2009). Jag har intresserat mig både för verbalsubstantivens uttryckssida och för deras ordboksartiklar samt den information som tas upp där. Genomgången av artiklarna har gjorts med hjälp av en beskrivningsmodell för att kunna beskriva dem på ett enhetligt sätt. Dessutom har de upptagna verbalsubstantivens abstraktionsnivå fokuserats för att urskilja möjliga tendenser samt att hitta orsaker till att dessa verbalsubstantiv tagits upp. Undersökningen visar exempelvis att verbalsubstantiv på -ande tas upp som eget uppslagsord relativt sällan med tanke på hela ordbokens omfattning. Redovisningssättet är relativt enhetligt och de upptagna verbalsubstantiven kan kategoriseras. En gemensam nämnare för verbalsubstantiven är emellertid svår att finna.

Litteratur:

Malmgren, Sven-Göran 1994: Svensk lexikologi. Ord, ordbildning, ordböcker och orddatabaser. Lund: Studentlitteratur.

Thorell, Olof 1981: Svensk ordbildningslära. Stockholm: Esselte Studium. Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien. 2009. Stockholm: Svenska Akademien.

Therese Lindström Tiedemann

Helsingfors universitet

När passiv lärs in

Det har länge funnits ett intresse för inlärningsgångar i andraspråk. Men de senaste årens framsteg i inlärarkorpusar har öppnat upp nya möjligheter kring sådana studier. Detta har bl.a. lett till English profile som tagit fram s.k. profiler för både vokabulär och grammatik i engelska som andraspråk på bas av en inlärarkorpus. Även för svenska som andraspråk finns det nu inlärarkorpusar, nämligen Topling-korpusen (Kielipankki, Helsingfors) och SweLL (Språkbanken, Göteborg). Båda dessa korpusar har information om inlärarnas nivå i relation till den europeiska referensramen som underlättar en studie av inlärningsgångar. Sådana studier har redan påbörjats utifrån Toplingkorpusen. Lahtinen & Palviainen (2011) har tittat på omvänd ordföljd, Toporainen & Lahtinen (2014) interrogativa satser; studentuppsatser som Pöyri (2014) studerar prepositioner, Blomqvist (2014) tempus och Vaakainen (2014) konnektorer. Studier har visat att passiven i svenska är annorlunda i jämförelse med de andra skandinaviska språken framförallt på så vis att s-passiven är den klart vanligaste (Engdahl 2001, 2006; Laanemets 2004, 2013; Martola 2014). Vi vet också att svensk passiv skiljer sig från den finska passiven (jfr Manninen & Nelson 2004: 221), samt att svensk passiv kan användas där finska kan välja alternativ ordföljd helt enkelt (Ekerot 2011: 69f). Inkinen-Järvi & Jokinen (2016) har också menat att 63 % av språkcentrumlärare tycker att s-passiv är grundläggande stoff på de obligatoriska kurserna i svenska som andra inhemska språket på universitet. Däremot var vara- och bli-passiv sådant som sades tas upp som nytt stoff (Inkinen-Järvi & Jokinen 2016). Detta gör det mycket intressant att nu på bas av Toplingkorpusen studera passiven i svenska som andraspråk (inlärare med modersmål finska). Jag kommer undersöka (1) vilken av de tre passivkonstruktionerna (s-, bli-, vara-passiv) som är den mest frekventa samt (2) när de introduceras i relation till CEFR-nivåerna och varandra.

Jan Lindström & Catrin Norrby

Helsingfors universitet och Stockholms universitet

Kivasvenska och kanonsvenska: positiva värderande responser i servicesamtal

I servicesamtal engagerar sig kunden och personalen i ett utbyte av information, varor och tjänster: kunden vill köpa något eller få information, personalen begär transaktionella handlingar, såsom betalning. När den andra parten levererat den efterfrågade handlingen kommenteras detta ofta av den mottagande parten med en positiv värderande respons som "vad bra, perfekt, utmärkt". Vårt syfte är att undersöka sådana responser i servicesamtal i finlandssvenska och sverigesvenska. Materialet utgörs av en korpus av samtal som spelats in vid teaterkassor och bokningscentraler i olika städer i Sverige (Stockholm, Göteborg, Karlstad) och Finland (Helsingfors, Åbo, Vasa) inom forskningsprogrammet IVIP (Interaktion och variation i pluricentriska språk). Våra iakttagelser pekar på att det finns skillnader mellan finlandssvenska och sverigesvenska i fråga om hur positiva värderande responser uttrycks: mer återhållsamt som bra, fint, kiva (mest finlandssvenska) eller starkt uppgraderat som härligt, kanon, toppen (mest sverigesvenska). I första hand avser vi att undersöka sekvenser som innehåller värderande s.k. tredjedrag (begäran-leverans- respons). Ett exempel från ett samtal vid en biljettkassa får illustrera en sådan sekvens:

Kund: nämen ja tror ja slår till på en sån där om dom finns lediga

Personal: absolut (0.5) tar vi (den) här då (1.2) de e ju kanonplatser

Kund: mm bra (.) toppen

Personal: då e vi uppe i femhundrasexti

Tidigare forskning på engelskt material om s.k. high-grade assessments (t.ex. brilliant, wow, cool, is that so?) har visat att starkt uppgraderade värderingar fungerar som signaler på starkt engagemang, där samtalspartnern visar sin entusiasm, empati, sympati, förvåning eller avsky inför det som talaren säger utan att själv ta över turen (Antaki 2002). Vidare har man pekat på att uppgraderade responssekvenser fungerar som sätt att föra en interaktionell episod till sitt slut (Antaki, Houtkoop-Steenstra & Rapley 2000). Teoretiskt och metodiskt bygger vi på insikter från samtalsanalys, interaktionell lingvistik och variationspragmatik.

Litteratur:

Antaki, Charles. 2002. Lovely: Turn-initial high-grade assessments in telephone closings. *Discourse Studies* 4. 5-24.

Antaki, Charles, Houtkoop-Steenstra, Hanneke & Rapley, Mark. 2000. Brilliant. Next question&: High-grade assessment sequences in the completion of interactional units. *Research on Language and Social Interaction* 33 (3). 235-262.

Olga Mezhevich

Helsingfors universitet

Översättning av Vasilij Sjuksjins literär dialog till svenska: finlandsvenska som en extra resurs

Mitt föredrag skall handla om talspråksmarkörer i skönlitterära texter och översättningen av dessa markörer från ryska till svenska. Jag fokuserar på litterärt talspråk som författare och översättare använder för att skapa en illusion av riktigt tal i skrift. Min analys baserar sig på Vasilij Sjuksjins kort berättelse Bessovestnije (De samvetslösa) och dess översättning till svenska gjord av Ben Hellman. Denna fallstudie fokuserar sig på strategier vid översättning av ryska talspråksmarkörer till svenska i en finlandsvensk miljö. Jag har genomfört denna studie inom ramen av deskriptiva översättningsstudier med utgångspunkter i verk av Toury (1995), Chesterman (1997, 2004), Englund Dimitrova (2004, 2005, et al.). Jag har delvis testad Englund Dimitrovans teori kring tendenser vid översättning av dialekter. Min analys visar att Vasilij Sjuksjin använder ett stort urval av talspråksmarkörer på alla språknivåer i sin berättelse. Många talspråksmarkörer har inga ekvivalenter i svenskan och på det sättet står översättaren inför ett översättningsproblem. Trots detta hittar översättaren lösningar genom användning av kompenserande översättningsstrategier. I de mesta fall kompenserar översättaren ryska talspråksmarkörer med svenska markörer på andra språknivåer, delvis använder också dialektala drag. Finlandssvenska talspråksmarkörer spelar en viktig roll vid översättningen och används konsekvent genom hela berättelsen. Användningen av finlandsvenska markörer i översättningen bevisar att valet av en översättningsstrategi påverkas starkt av översättarens bakgrund, översättningsmiljö samt av en framtida läsare.

Åsa Mickwitz

Helsingfors universitet

Talängslan hos universitetsstuderande - Hur upplever studenterna sin talängslan?

Dagens samhälle ställer höga krav på människors kommunikativa kompetens. Redan under studietiden, och senare i arbetslivet, förväntas studenterna vara aktiva, delta i diskussioner och debatter, samt hålla föredrag och redovisningar. Talängslan, eller rädslan att tala inför en stor grupp människor, är dock väldigt vanligt - studier visar att upp till 20 % av en population känner obehag av att tala inför publik (Atterström 2004). Talängslan är en typ av social fobi (Tillfors & Furumark 2007). I mitt föredrag redogör jag för de primära resultaten i en undersökning jag gjort om universitetsstudenters upplevelser av sin egen talängslan/nervositet under en kurs i retorik, samt hur de upplever den muntliga respons på deras presentationer som de får av läraren och de andra studenterna. Materialet för studien är lärdagböcker som studenterna skrivit under kursen. Var och en av studenterna lämnar in fyra dagböcker (ca 1 A4-sida per dagbok) under kursen, en lärdagbok efter varje lektion. I dagböckerna uppmanas studenterna att reflektera över sina känslor under lektionen, hur de uppfattade responsen de fick, samt hur gruppdynamiken fungerade.

Litteratur:

Atterström, A. (2004). Talföra samhällsvetare och talhämmande naturvetare. Om studenters upplevelser av talad kommunikation i en kommunikativ lärarutbildning. Jönköping: Högskolan i Jönköping, Ansats 2004:1.

Tillfors, M., Furumark, T. (2007). Social phobia in Swedish university students: prevalence, subgroups and avoidant behaviour. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 42 (1), S: 79-86.

Petra Nysten

OSS-Järjestöpalvelut

Jämställdhetssvenska i Finland

Svenskan i Finland kan ofta vara rätt så klurig till följd av mer eller mindre klumpiga direktöversättningar från finskan och skillnaderna mellan hur ord och begrepp används i Sverige i jämförelse med Finland. I arbete med jämlikhetsfrågor har ord ofta ännu större betydelse än annars. Med de pressade tidtabeller som skribenter och översättare ofta arbetar under finns det begränsat med tid för att sätta sig in i frågor och leta reda på de rätta begreppen. Delvis för att underlätta det arbetet och för att underlätta den samhälleliga diskussionen och skapa mer förståelse inom området gav Minna- Centret för jämställdhetsinformation i början av 2017 ut en jämställdhetsordlista på finska och svenska. För första gången finns ordlistan även på svenska, utarbetad specifikt för svenskan i Finland. Den svenskspråkiga ordlistan utarbetades av Petra Nysten, översättare och sakkunnig inom jämlikhetsfrågor. Ordlistan korrelerar med den finska versionen, men den svenska ordlistan beaktar både språkbruket i Finland och i Sverige, såväl i definitionerna som gällande vilka begrepp den inkluderar. Ordlistan inkluderar kommentarer om skillnader i språkbruket mellan länderna och ger även vissa rekommendationer.

Jämställdhetsordlistan sammanställer begrepp och definitioner inom området kön och jämställdhet. I den ingår begrepp som används inom lagstiftning, forskning, den offentliga debatten och inom jämställdhetsarbete. Målet var att ordlistan ska vara lätt att läsa och ett verktyg som bidrar till att luckra upp normer och stereotypa uppfattningar. Ordlistan kan användas som stöd i till exempel jämställdhetsplanering, undervisning och kundarbete. Ordlistan finns online på adressen: <https://www.thl.fi/sv/web/jamstallldhet/framjande-av-jamstallldhet/ordlista> .

Eeva-Liisa Nyqvist

Åbo universitet/Turku Institute of Advanced Studies

Komplexa svenska nominalfraser hos finskspråkiga språkbadselever i årskurserna 6 och 9: en tvärsnittundersökning

Species och artikelbruk är klassiska problemkällor för andraspråksinlärare i svenska. Svårigheterna är synnerligen påtagliga hos inlärare vars förstaspråk saknar morfologisk speciesmarkering. Den mest komplexa typen av svenska nominalfraser, så kallad dubbel bestämdhet (dvs. bestämda nominalfraser med adjektivattribut), har behandlats i flera undersökningar om svenska som andraspråk. Axelsson (1994) anser t.o.m. att man inte kan fullständigt behärska denna i inflödet lågfrekventa frastyper om man enbart fått formell undervisning. En annan intressant nominalfrastyp är fraserna med pronominella/genitivattribut, där substantivets och det eventuella adjektivattributets form beror på attributet, dvs. på en lexikalisk faktor. Eftersom flera av dessa pronominella och genitivattribut konstrueras med substantivets obestämda form - trots attributets definitiva betydelse - är förhållandet mellan formen och betydelsen komplex ur inlärarens synvinkel (Nyqvist 2013; u.a.). Dessa nominalfraser har dock relativt sällan stått i fokus i undersökningar. I mitt föredrag behandlar jag finskspråkiga språkbadselevernars behärskning av dessa nominalfrastyper i årskurserna 6 och 9 (n=77 respektive 87) med hjälp av ett flervalstest som innehåller belägg på dubbel bestämdhet, possessiva attribut, genitivattribut och de definitiva attributen den här och denna. Centrala frågor är:

"Hurdana skillnader förekommer det mellan årskurserna?"

"Spelar genus och numerus en roll för korrektheten i dubbel bestämdhet?"

"Finns det skillnader i korrektheten mellan de olika typerna av pronominella och genitivattribut?"

"Är dessa skillnader statistiskt signifikanta? Vad beror de på?"

Litteratur:

Axelsson, M. 1994: Noun phrase development in Swedish as a second language. A study of adult learners acquiring definiteness and the semantics and morphology of adjectives. Stockholm: Stockholm University Centre for Research and Bilingualism.

Nyqvist, E-L. 2013. Species och artikelbruk i finskspråkiga grundskoleelevers inlärarsvenska. En longitudinell undersökning i årskurserna 7-9. University of Turku.

Nyqvist, E-L. u.a. Definiteness and Article Use in Written Swedish by Finnish-speaking Immersion Students at the End of Immersion: a Comparison with Non-immersion Students.

Åsa Palviainen

Jyväskylä universitet

"Svenska rum" som metafor och diskurs

Spatiala metaforer och diskurser är vanliga för att beskriva komplexa mänskliga och samhälleliga fenomen. I finländska, eller rentav finlandssvenska, sammanhang är "svenska rum" vanligt förekommande. "Svenska rum" kan ses som såväl en fysisk som en mental plats (From & Sahlström, 2016). I det förra fallet kan det till exempel avse konkreta rum med väggar och tak där en verksamhet råder på svenska. Detta kan, men behöver inte, sammanfalla med svenska rum som mental plats, intimt sammankopplat med inte bara språk utan även en viss identitet och kultur. För en minoritet kan sådana rum skapa en frizon där man kan agera helt på ett språk och inte behöver motivera eller förklara sin identitet eller sin kultur. Dessa kan också ses som nödvändiga för att bevara, skydda och utveckla såväl språk som identitet och kultur. Semantiskt är begreppet mångfacetterat och fångas inte riktigt i översättning. Engelskans "space" relaterar visserligen till såväl yta som rymd, men inkluderar inte svenskans konkreta betydelse av rum med fyra väggar. Även om finskans "tila" på många sätt motsvarar svenskans "rum", torde översättningen av "svenska rum" bli "ruotsinkielinen tila" vilket skapar ett fokus på svenska språket snarare än kultur och identitet. I språkrelativistiska termer betyder detta att djupet och komplexiteten i "svenska rum" går förlorad vid översättning och inte till fullo förstås av någon som inte har svenska som modersmål (eller som starkt språk). Metaforen har skapats eftersom det har funnits ett upplevt behov av den och kan på så sätt endast förstås av den eller de som har erfarenhet av det som den vill beskriva (Lakoff och Johnson, 1980). I detta föredrag ska jag med empiriska belägg från intervjudata och tidningsinlägg diskutera "svenska rum" som begrepp, diskurs och metafor och komma till slutsatsen att "svenska rum" i första hand förstås av och har relevans för den som har upplevt hur det är att tillhöra en minoritet.

Daniela Piipponen

Helsingfors universitet

Ortografi kring sekelskiftet 1900 i Paul Sinebrychoffs brevsamling

Mot slutet av 1800-talet förekom ideliga debatter kring svenskans ortografi och hur den borde se ut, där några menade att traditionen borde diktera stavningen medan andra menade att ljudenligheten borde sättas i första hand. Debatterna mynnade så småningom ut i två större stavningsreformer, först 1889 och sedan 1906, men orsakade även variation i stavningen då både äldre och nyare normer kunde förekomma samtidigt i skrift. I mitt föredrag, som bygger på en bearbetad version av min pro gradu-avhandling, behandlar jag sekelskiftets ortografi med utgångspunkt i ett antal brev ur den Sinebrychoffska brevsamlingen. Brevsamlingen, som består av affärsmannen och konstsamlaren Paul Sinebrychoffs affärskorrespondens mellan åren 1890-1909, är särskilt lämplig för studien då en stor del av breven skrivits under en period mellan de två stavningsreformerna. En del reformer har sålunda redan ägt rum, medan andra ännu är på kommande. Genom att se på fem olika stavningsdrag som påverkades av reformerna (ä-ljudet, g-ljudet framför t och k--ljudet framför t, förnyade i reformen 1889; samt t-ljudet och v-ljudet, förnyade i reformen 1906) diskuterar jag hur fem skribenter valt att förhålla sig till variationen bland normerna. Dessutom försöker jag ge en bild av hur olika stavningsdrag etablerat sig eller vacklar i bruket.

Från utkast till färdig text. En jämförande undersökning av språkbruk i fyra brev från Nådendals kloster

Forskning om medeltida skrivare, skrivarkulturer och skrivartraditioner bedrivs t.ex. inom forskningsgrenen literacy där man intresserar sig för hur ett folkspråkligt skriftbruk växer fram under medeltiden (se t.ex. Johansson 2012). Det senmedeltida skriftspråket kännetecknas av överflödiga bokstäver, ett mycket stort antal förkortningar enligt mönster från latinska texter samt av stor variation i bruket av ortografi, morfologi och syntax, även inom samma text. Johnson (2003) påpekar att medeltida texter inte nödvändigtvis återspeglar talspråket, utan snarare skrivarnas medvetna försök att skapa ett svenskt skriftspråk. När språkhistoriker jämför varianter av medeltida texter, undersöker de vanligen två olika skrivares versioner av en viss text. Mitt syfte är däremot att jämföra en och samma skrivares versioner av en text, nämligen ett utkast skrivet på papper jämfört med den färdiga versionen skriven på pergament. Hur skiljer sig versionerna åt, och vilka slutsatser kan man eventuellt dra? Det finns 131 bevarade brev som är skrivna och daterade i Nådendal mellan åren 1441 och 1533. Det rör sig mest om sälj-, köpe- och donationsbrev angående klostrets jordinnehav och jordförvärv. Breven är främst avfattade på svenska och är skrivna av Nådendalsmunkar (Walta 2012). Mitt material består av breven DF 4136 i två versioner från år 1487 samt DF 3909 och DF 3581 från år 1482. Originalen till dessa brev förvaras i svenska Riksarkivet. I det första (i två versioner) stadfästs en överenskommelse mellan Nådendals kloster och Jöns av Herttula angående mark i Reso. I det andra brevet (också i två versioner) stadfäster Karin Pedersdotter från Masku sin försäljning av mark i Rimito till klostret.

Litteratur:

Johansson, Karl G. 2012. Till variantens lov. Behovet av nya perspektiv på medeltidens texthistoria. I: Bylin, Maria m.fl. (red.). Studier i svensk språkhistoria 12: Variation och förändring. Acta Universitatis Stockholmiensis. S. 47-61.

Johnson, Rakel. 2003. Skrivaren och språket. Skriftspråksbruk, kasus och vokaler i medeltidsbrev på svenska. Göteborgs universitet.

Walta, Ville. 2012. Writing charters and building archives in medieval Sweden. The example of the birgittine monastery of Naantali. Archiv für Diplomatik, Schriftgeschichte, Siegel- und Wappenkunde 58: 283-342.

Sara Rönqvist och Therese Leinonen

Svenska litteratursällskapet i Finland, Åbo Universitet

”Hurja kiva” eller ”grymt bra”? – Förstärkningsord i finlandssvenskt talspråk med hjälp av talspråkskorpusen Talko

Talspråkskorpusen Talko <http://www.sls.fi/talko> möjliggör sökningar i finlandssvenskt talspråk i både en uttalsnära och en ortografisk transkription samt sökning enligt ordklass. Korpusen uppdateras under våren 2017 och kommer då att innehålla inspelningar med över 270 talare från hela Svenskfinland och sammanlagt mer än 800 000 ord. Inspelningar med både äldre och yngre talare ingår i Talko. Eftersom huvuddelen av materialet samlades in under en begränsad tidsperiod, 2005-2008, möjliggör korpusen studier av regional variation även av drag som kan antas förändras snabbt, däribland förstärkningsord. Gradadverb och förstärkande prefix används för att uttrycka förhållanden utöver det vanliga, och förrådet av förstärkare förnyas därför regelbundet av språkbrukarna (Nilsson 2002). I norra Österbotten är t.ex. ordet grymt ett vanligt gradadverb. Ordets bleknade betydelse ”mycket bra” kan spåras tillbaka till 1970-talet enligt Svensk ordbok (2009). Även om grym som gradadverb hunnit gå ur mode i Sverige lever det kvar bland både äldre och yngre talare i norra Österbotten. I Nyland har ordet hurja lånats in som förstärkningsord från finskan. Element från ett annat språk skapar kontrast och lämpar sig därför särskilt väl som förstärkningsord. I detta föredrag visar vi hur sökfunktionerna i Talko (sökning på ord och orddelar samt sökning på ordklass) kan användas för att studera regionala och åldersmässiga skillnader i användningen av förstärkningsord och -prefix. Ordklasstagningen i Talko bygger på automatisk statistisk taggning och vi arbetar kontinuerligt med att förbättra taggningskorrektheten. Lånord som hurja innebär en utmaning vid taggningen eftersom ordet inte ser ut som ett typiskt svenskt adjektiv utan liknar mer ett verb eller ett substantiv. Genom att tagga delar av det finlandssvenska talspråksmaterialet manuellt och träna den statistiska taggaren på det manuellt taggade materialet kan taggningskorrektheten ökas.

Litteratur:

Nilsson, Jenny (2002). Grymt snäll, hemskt trevligt och adverbcykeln. Språkvård 3/2002, 6-10.

Annmari Sahlstein

Åbo universitet

Svenska eller inte svenska - hur ser finsktalande universitetsstudenter på svenskans roll i Finland

Att finsktalande skolelevers motivation att lära sig svenska som ett obligatoriskt ämne i skolan samt att deras svenskkunskaper redan länge har visat en sjunkande trend är inte längre någon nyhet (se t.ex. Juurakko-Paavola 2015, 131-134). Därför kan man fråga sig hur situationen ser ut vid de finska universiteten och högskolorna där studenter måste kunna visa före utexamineringen att deras svenskkunskaper är på en sådan nivå som regleras i lagstiftningen (se t.ex. Juurakko-Paavola 2016, 16-18). I min presentation kommer jag att fokusera på en analys av hur olika faktorer som t.ex. universitetsstudenternas tidigare skolframgång i svenskan och intresse för språk och språkinläring både i allmänhet och speciellt för svenska, har påverkat deras uppfattningar om svenskan och dess betydelse i Finland samt deras motivation att lära sig svenska först i skolan och senare under studietiden. Speciellt intressant är att utreda för eventuella korrelationer mellan de här faktorerna. Allmänt till den nyaste internationella forskningen om uppfattningar och identiteter se t.ex. Kalaja et al. (eds.) 2015, och till motivationsforskning se t.ex. Dörnyei & Ushioda (eds.) 2009. Som material använder jag finsktalande medicinstudenters (Åbo universitet) enkätsvar från två årskurser (2013-2016), sammanlagt med 211 informanter (jfr Sahlstein 2017, 320). Undersökningsmaterialet består av både numeriska och fria svar som handlar om t.ex. studenters svenskinläring under skoltiden, skolframgång i svenska och om de hade valt att skriva svenska i studentexamen eller inte samt hur de motiverade sina skoltida val eller uppfattningar. De numeriska svaren har jag analyserat kvantitativt och de fria svaren kvalitativt. Denna undersökning har delvis också ett longitudinellt perspektiv eftersom jag vid några aspekter koncentrerar mig på eventuella förändringar i studenternas uppfattningar och motivation under studietiden. Denna presentation anknuter sig tematiskt till min kommande doktorsavhandling vid Institutionen för nordiska språk vid Åbo universitet.

Litteratur:

Dörnyei, Zoltán & Ema Ushioda (eds.) 2009. *Motivation, Language Identity and the L2 Self. (Second Language Acquisition.)* Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.

Juurakko-Paavola, Taina 2015. Vad berättar studentexamen om examinandernas kunskaper i svenska? I: Forsskåhl, Mona, Marja Kivilehto, Johanna Koivisto & Pasi Metsä (red.). *Svenskan i Finland 15*. Tampere, 117–137.

Juurakko-Paavola, Taina 2016. Suosituksia korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointikäytänteiksi. I: Juurakko-Paavola, Taina & Heidi Rontu (toim.). *Korkeakoulujen ruotsin opettajat yhteistyössä. ROKK-hanke. (Aalto-yliopisto, Crossover 16)*. Helsinki, 16-18.

Kalaja, Paula, Ana Maria F. Barcelos, Mari Aro, Maria Ruohotie-Lyhty 2015. *Beliefs, Agency and Identity in Foreign Language Learning and Teaching*. New York: Palgrave Macmillan.

Sahlstein, Annmari 2017 (i tryck). "Varför borde jag kunna svenska?" Finska medicinstudenters uppfattningar om svenskans betydelse i Finland och speciellt i läkaryrket. *Svenskans beskrivning 35*. Göteborgs universitet, 314-328.

Marketta Sundman

Åbo universitet

Det multimodala "ska" och dess motsvarigheter i finskan

Det multimodala ska och dess motsvarigheter i finskan Det modala hjälp verbet skall/ska (här bara ska) är som bekant ett svårt verb för dem som har finska som modersmål. En undersökning av ska i finska abiturienters uppsatser på 1980-talet visade att majoriteten av förekomsterna var felaktiga, d.v.s. stred mot den svenska språknormen. Det finns två uppenbara orsaker till detta: dels används ska i svenskan i flera olika betydelser, dels som en konsekvens av detta saknar ska en enkel motsvarighet i finskan. Ett ytterligare problem är att ska är mer eller mindre obligatoriskt i vissa syntaktiska kontexter. På grund av visst inflytande från finskan används ska i vissa fall fel också av svenskspråkiga i Finland. I SAG anses ska ha två olika huvudfunktioner, nämligen vissa modala funktioner och en temporal (d.v.s. futural) funktion. I modal funktion anger ska att aktionen är planerad, bestämd, rekommenderad, önskad el.dyl. Också i futural funktion har ska nästan alltid åtminstone en svag modal betydelse ("det finns en plan för den framtida aktionen", SAG 4:246). Den temporal och den semantiska funktionen hänger oftast men inte alltid ihop. För att få en klarare bild av modalverbets ska olika funktioner och betydelser i svenskan har jag tagit reda på hur det har översatts till finska i ett skönlitterärt verk, nämligen i den finska översättningen ("Jää") av Ulla-Lena Lundbergs prisbelönade roman ("Is"). Översättningsmotsvarigheterna uppvisar en stor variation, beroende på betydelsen och kontexten. I modala betydelser används i översättningen ett flertal olika finska verb och verbala uttryck. Andra motsvarigheter som förekommer i vissa kontexter är verbformerna konditionalis och presens indikativ. Syftet med mitt föredrag är inte att visa hur ska kan eller ska översättas till finska i olika betydelser. I stället använder jag de finska översättningarna som ett slags hjälpmedel vid en (pedagogiskt inriktad) beskrivning av verbet ska i svenskan.

Jenny Sylvin

Helsingfors universitet

När ett nationalspråk blir det tredje språket: diskurser kring svenskans ställning vid Helsingfors universitet

Helsingfors universitet är tvåspråkigt med finska och svenska som verksamhetsspråk. På grund av internationaliseringen har engelskan fått en starkare ställning också vid Helsingfors universitet, delvis på svenskans bekostnad. I mitt föredrag vill jag belysa hur olika aktörer vid universitetet talar om och motiverar arbetsfördelningen mellan dessa tre språk vid Helsingfors universitet. En ofta förekommande åsikt är att engelskan är det viktigaste språket vid sidan av finskan och att svenskan har blivit det tredje språket. Den här synen på engelskan och svenskan strider ändå mot universitetets officiella linje som bygger på universitetslagen: Helsingfors universitets officiella språk är finska och svenska. Engelskan är ett viktigt språk och det engelskspråkiga utbudet ska säkerställas men inte på nationalspråkens bekostnad. Åsikterna om språken framförs ofta som allmänt vedertagna sanningar. Det är dessa antaganden, eller sanningar, som jag vill granska och analysera. Jag vill också visa de argument som används för att motivera varför svenskans behov, och visa hur svenskspråkiga studenter och personal talar om de svenskspråkiga studenternas rättigheter och behov. Mitt forskningsmaterial består av intervjuer med universitetspersonal i beslutsfattande position, från rektor och förvaltningsdirektör till dekaner och prefekter. Därtill består materialet av fokusgruppintervjuer med studenter, undervisningspersonal och lägre administrativ personal. Metoden är innehållsanalys och diskursanalys. Kontexten är avgränsad till att handla om Helsingfors universitet, men insikterna om hur man argumenterar om de tre språken, finska, svenska och engelska, kan ge en fingervisning om förhållandet mellan nationalspråken och engelskan och attityderna till dem också i det övriga samhället.

Väinö Syrjälä

Helsingfors universitet

Ungdomar observerar lingvistiska landskap

I denna presentation diskuterar jag hur unga språkbrukare (15-18 år) observerar det lingvistiska landskapet i sitt närområde. Vidare diskuterar jag hur dessa ungdomar förhåller sig till synligheten av olika språk, speciellt svenskan. Samtidigt har min studie ett klart metodologiskt syfte. Oftast utgår studier av lingvistiska landskap från forskarens egen kartläggning av skyltarna, medan jag är intresserad av möjligheten av att engagera informanter i materialsamling. Därmed kan man potentiellt komma närmare in på allmänhetens syn på det lingvistiska landskapets betydelse i språksamhället. Två grupper av ungdomar, en finskspråkig och en svenskspråkig, fick i uppdrag att observera det lingvistiska landskapet genom att fotografera skyltar som enligt dem stod på något sätt ut i gatubilden. Därefter diskuterade ungdomar sinsemellan vilka språk de kunde identifiera på skyltarna samt motiveringar för att de valde just dessa skyltar. Till slut intervjuade jag gruppen för att ta reda på deras attityder angående olika språk och den roll synligt språkbruk har enligt dem. Ungdomar deltog ivrigt i både observationer och i diskussionen. Deras motiveringar bakom valet av skyltar varierade från språket som används till roligt innehåll och det faktum att de hittade skyltar som de aldrig tidigare lagt märke till. Överlag var de unga informanter positiva till flerspråkighet och språklig variation på skyltarna, men reflekterade även på den vidare betydelsen av att använda olika språk. Även de finskspråkiga ungdomarna ställde sig positivt till användningen av svenskan (även om de funderade hur många som använder språket i deras område), och fotograferade till och med en skylt eftersom de tyckte det var trevligt att hitta något helt på svenska i gatubilden.

Veijo Vaakanainen & Mari Mäkilä

Åbo universitet

Meningsstruktur i två finska läroboksserier för svenskundervisning på högstadienivå

Syftet med vår presentation är att granska meningsstrukturen i två finska läroboksserier för svenska, Megafon (Otava) och Premiär (Otava). Vi undersöker meningsstrukturen i s.k. huvudtexter i textböckerna för årskurs 7 och 9. Detta innebär att vi jämför meningsstrukturen såväl i två läroboksserier som mellan årskurser. Fenomen som vi är intresserade av är samordning och underordning samt topikalisering. Därtill undersöker vi frekvensen av olika subjunktioner och konjunktioner samt typer av topikaliserade strukturer i texterna. Läroböckerna är viktiga källor för språkligt inflöde för språkinlärare och speciellt för svenskinlärare i Finland som inte hör så mycket målspråket utanför klassrummet (Sundman 2011). Detta innebär att språket i läroböckerna spelar en väsentlig roll i hur inlärarspråket utvecklas. Trots detta har det oss veterligen inte studerats tidigare hur meningsstrukturen i läroböckerna blir mångsidigare och komplexare, i alla fall inte i läroböcker för svenskundervisning i Finland. I analysen räknar vi först antalet meningar, huvudsatser och bisatser. Därefter räknar vi andelen samordnade och underordnade satser från totalantalet satser. Vad gäller topikaliserade strukturer räknar vi antalet topikaliseringar från totalantalet huvudsatser. Preliminära resultat visar att det finns såväl kvantitativa som kvalitativa skillnader mellan läroboksserier vad gäller meningsstrukturen samt i vilken takt meningsstrukturen blir komplexare. Vidare finns det en tydlig skillnad i meningsstrukturen mellan läroböckerna för år 7 och år 9.

Litteratur:

Sundman, M., 2011: Helsekvenser i finska grundskolelevers skrivande. I: Edlund A.-E. & Mellenius I. (red.): Förhandlingar vid Trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning. Umeå universitet: Institutionen för språkstudier.

Johanna Virkkula
Helsingfors universitet

Att fira namnet

Dop och namnfester är en del av namngivningsprocessen (som Aldrin 2011 har beskrivit den) då vi firar orden som kommer att beteckna det nya liv som blivit oss givet. Men hur firas namnen egentligen? Evengelisk-lutherska kyrkan i Finland (och i Sverige) nämner specifikt i sina instruktioner att namnen inte givs vid dopet, utan att barnet vid dopet upptas i kyrkans gemenskap. Detta bottnar säkert i att det finns mycket traditioner kring att avslöja namnet just vid dopet. Och den sekulära motsvarigheten kallas oftast just namnfest. I föredraget diskuteras dop och namnfester som en del av namngivningsprocessen i Finland med svenska förtecken. Materialet inkluderar en enkät som fokuserar på svenskatalande finländare och inkluderar SLS frågelista 2281 om dop och sekulära livsfester.

Litteratur:

Emilia Aldrin, 2011. Namnval som social handling. Uppsala.

Sarah Wikner

Svenska litteratursällskapet i Finland, Åbo Akademi

Förhållandet mellan uppfattningar om och produktion av två språkdrag i svenskan i Helsingfors

Inom den folkdialektologiska forskningstraditionen intresserar man sig för hur ”vanliga språkbrukare”, dvs. personer utan lingvistisk utbildning, uppfattar språklig variation. Människors uppfattningar om både enskilda språkdrag och olika varieteter har undersökts inom ramen för flertalet studier (se t.ex. Preston 1999 och Long & Preston 2002 för översikter). Däremot har man hittills inte undersökt hur människors uppfattningar förhåller sig till deras faktiska produktion i särskilt stor utsträckning. I mitt föredrag presenterar jag en undersökning som handlar om förhållandet mellan uppfattningar och produktion när det gäller två språkdrag i Helsingfors, nämligen konsonantförlängning (t.ex. pra:t:a) och vokalförlängning i kombination med finalt r-bortfall (t.ex. två bus:a:). Valet av språkdrag grundar sig på en tidigare studie (Wikner 2014), där det framgick att personer från Helsingfors tenderar att uppfatta de aktuella språkdragen på olika sätt och förknippa dem med olika sociala betydelser. Detta gör det intressant att se närmare på hur uppfattningarna förhåller sig till människors faktiska produktion av samma drag. Mitt material består av intervjuer med 40 personer i olika åldrar från Helsingfors. Intervjuerna används dels för att kartlägga informanternas uppfattningar, dels för att studera deras produktion av konsonantförlängning och vokalförlängning i kombination med finalt r-bortfall. Mina resultat visar bl.a. att uppfattningar och produktion i regel stämmer bra överens på individnivå. I materialet som helhet finns emellertid en tämligen stor variation vad gäller produktionen av dragen och denna är inte entydigt beroende av informanternas uppfattningar på gruppnivå.

Litteratur:

Long, D. & Preston, D. (2002). *Handbook of perceptual dialectology*, vol. 2.

Amsterdam: John Benjamins. Preston, D. (1999). *Handbook of perceptual dialectology*, vol 1.

Amsterdam: John Benjamins.

Wikner, S. (2014). Svenskan i Helsingfors ur talarnas perspektiv. I: *Puhe ja kieli* 34/3, s. 119-137.

Antti Ylikiiskilä

Östra Finlands universitet

Muntliga övningar i svenska - hur och varför?

Jag har under mina besök på olika offentliga institutioner (t ex Skatteförvaltningen, Magistraten, Folkpensionsverket m.fl.) försökt att kommunicera på svenska men personalen har mycket snabbt bytt till engelska eller finska. Även svenskstuderande vid universiteten är mycket försiktiga och verkar inte längta efter att få prata svenska. Varför är det så? Alla har ju studerat svenska i ungdomsskolan (på högstadiet och gymnasiet), offentliga tjänstemän ska ju också ha klarat av tjänstemannasvenskan och svenskstuderandena har gått kurser i muntlig framställning men ändå är de ovilliga att kommunicera på svenska. Arbetar vi på fel sätt med de muntliga övningarna i ungdomsskolan och på universitet? Majoriteten av våra studenter i svenska på Östra Finlands universitet har som mål att bli ämneslärare i svenska får de rätt övning och stöd för att våga ha muntliga övningar i sina framtida svenskklasser? Detta kommer jag att diskutera i detta föredrag.

Posters

Johan Franzon

Helsingfors universitet

Ett plåster på speciesproblemet

På min poster visar jag en bild av bestämdhetsvalen i svenskan som ser ut som ett plåster. Där kan de fyra bestämdhetsformerna läggas ut som på två axlar: en som går från nytt till bekant och en som går från allmänt till specifikt. I pedagogisk förenkling visas därmed tre steg mot större bekant (ta en bil → ta bilen → ta den), jämte nakna formen (ta bil) som väl omtalar något lite bekant, ett etablerat begrepp. Längs andra ledden finns uttrycksätt (köp bil → köp en bil → köp bilen) där referensen blir mer specifik (åtminstone mer individuell) med en obestämd artikel och mest specifik med bestämda formen (och köp den gröna bilen i alla fall ger mer specifik information än ett pronominellt köp den). SAG skiljer bara mellan definit, indefinit och svagt referentiell betydelse, och bara det indefinita underindelas i specifik och icke-specifik betydelse. Under många års grammatikundervisning har jag funnit det välgörande att också förklara det definita som en referens till något som kan vara antingen specifikt, unikt, givet ("det finns bara en här") eller bekant, gissningsbart, utpekad ("du förstår vilken jag menar"). Tidigare utredningsförsök har listat bestämdhetsformerna i ungefär den ordning man väljer dem (pronomen eller ej först, Ekerot 2011) eller den ordning finskspråkiga verkar lära sig behärska dem (bestämda formen lättast, Nyqvist 2013). Jag menar att en bild som prototypiskt åskådliggör och överblickar är ett nyttigt tankeredskap som sedan kan kompletteras med de mer speciella användningarna och uppmuntra till fundering kring de subtila implikationer svenskans species ofta bär på. De två mellanformerna, med bl.a. pronomen och obestämd form (min bil, någon bil), får plats mitt i plåstret.

Litteratur:

Ekerot, L. J. (2011): Ordföljd, tempus, bestämdhet. Gleerup.

Nyqvist, E.L. (2013): Species och artikelbruk i finskspråkiga grundskoleelevers inläraarsvenska. Åbo Akademi. Svenska Akademiens Grammatik 3, 14 Nominalfraser, § 93-118 (1999).

Helga Hilmysdóttir, Sara Kirla, Therese LindströmTiedemann, Daniela Piipponen, Hanna Saloranta, Beatrice Silén
Helsingfors universitet

FinlandSwedish Online - en chans att lära sig finlandssvenska utan språkkrav

De senaste åren har invandringen ökat i Europa. I Finland kan invandrare välja svenska eller finska som integrationsspråk. I samråd med rådgivare görs ett val som tar i beaktande hur ens omgivning ser ut och ens framtidsförhoppningar t.ex. gällande yrke. Forskning de senaste åren har också visat att uppskattningsvis vill åtminstone 54 % av invandrarna i de svenskspråkiga OCH tvåspråkiga områdena i Finland lära sig svenska (Creutz & Helander 2012: 48). Rapporter visar alltså på ett behov för mer kurser i svenska (von Etter 2013; Helander 2015). FinlandSwedish Online (FSO) är en nätbaserad språkkurs utan förkunskapskrav i något specifikt språk som utvecklas i ett samarbete mellan Helsingfors universitet och Islands universitet. Kursen börjar direkt på svenska och lär ut svenska genom svenska och bilder samt videoklipp. Den är riktad till invandrare och andra som vill lära sig svenska. I sin helhet kommer den att vara en kurs från nybörjare (A1) till C1-nivå enligt den europeiska referensramen (CEFR). Varje delkurs innehåller texter, grammatikövningar, korta videofilmer och ljudfiler. Målet är att lära ut de fyra färdigheterna (läsa, skriva, höra och tala). Ordförrådet är centralt finlandssvenskt men med eftertanke kring varje finlandism: "sempla" för det sverigesvenska "fralla" eftersom det heter så här, medan mindre etablerade finlandismer kan utebli till förmån för ett uttryck som förstås lätt i både Finland och Sverige (t.ex. "betala var för sig" istället för "betala skilt"). Projektet lägger stor vikt på att försöka hitta naturliga vardagliga situationer och kommunikativa mönster med tanken att detta ska ge inlärarna en chans att fort komma igång och använda sin kunskap och öva ute i samhället. Kursutvecklingen ingår i ett treårigt projekt som påbörjades våren 2016. Del 1 ska släppas under våren 2017. Kursen är gratis och öppen för alla intresserade både på lärarledda kurser och för självstudier.

Pirjo Kukkonen, Ritva Hartama-Heinonen, Tuija Laine
Helsingfors universitet

Fack och fiktion: Finlands svenska översättningshistoria 1500-2000-talet

I vår poster presenterar vi projektet Fack och fiktion: Finlands svenska översättningshistoria 1500-2000-talet som anknyter till det svenska i Finland ur översättningsforskningens synvinkel. I denna intra- och interdisciplinära undersökning, som utgår från nationella och internationella historiska beskrivningar av översättning som företeelse och verksamhet, möter språk-, litteratur-och kulturforskning den inherent interdisciplinära översättningsforskningen. Det primära syftet är att ge en översättningsvetenskaplig beskrivning av vad man från och med 1500-talet översatt inom genrerna fack och fiktion, dvs. av fack- och skönlitteratur, när man börjat översätta vad samt varför och hur man översatt men också vilka som översatt inom språkparet svenska och finska. Inom projektet beskriver vi de mångdimensionella kontexter som litteraturen i original och översättning existerat i. Det gäller verk och författarskap, verkens reception och hur de litterära institutionerna och miljöerna har genomgått såväl utveckling som resistens, med andra ord alla de faktorer och fenomen som påverkas av och förs vidare av vad som kan kallas översättningstrafik i sina intra- och interkulturella former.

Hanna Lehti-Eklund, Beatrice Silén, Ruut Korpinen, Daniela Piipponen, Jan Lindström, Therese Lindström Tiedemann
Helsingfors universitet

Studier av språkhandlingar, ortografi, syntax och "nog" i P. Sinebrychoffs brev

Projektet Sinebrychoffs brev syftar till att beskriva och analysera affärskorrespondensen mellan direktör Paul Sinebrychoff från Helsingfors och olika sverigesvenska aktörer inom konstbranschen. Brevens är skrivna kring sekelskiftet 1900 och bildar långa brevkedjor. Språkligt sett utgör breven ett intressant forskningsobjekt: t.ex. syntaxen och dess komplexitet eller ortografi är områden där större språkliga förändringar uppstår vid denna tid eller redan börjat etableras. Att många av breven är led i långa skrivna dialoger möjliggör undersökning av dialogiska drag som t.ex. mottagaranpassning och bruket av pragmatiska partiklar. Inom genren affärsbrev innehåller texterna språkhandlingar som krav och erbjudanden vilka är väsentliga för uppköp och försäljningar, men ofta saknas i privatbrev. Affärsbrevens erbjuder dessutom en möjlighet att undersöka hur förhandlingar framskrider och hur de relevanta språkhandlingarna tar sig uttryck. Därutöver kan vi i vissa fall följa hur kommunikationen ändrar form allt eftersom Sinebrychoff och den han brevväxlar med blir närmare bekanta. Vårt projekt bidrar således till flertalet forskningsområden, såsom brevforskning, studier av svenskt språkbruk vid förra sekelskiftet och historisk pragmatik.

Asta Rauhala

Turun yliopisto

Från Vikingar till Agricola - skandinaviskt inflytande på finska språkets lexikon

Skandinaviskt inflytande på finska språkets lexikon. En lexikalisk undersökning av skandinaviska lånord i finskan med fokus på lån som förmodligen kan dateras till Vikingatiden fram till Agricola. (800 e.Kr. till 1560 e.Kr.).

Forskningsfrågorna är:

Hur speglar denna period finskans övergång till ett individuellt finskt-ugriskt språk?

Vad berättar ordens semantiska fördelning om språkkontakterna och om den utomspråkliga världen under dessa århundraden före Agricola?

Satu Siltaloppi

Helsingfors universitet

Konstruktioner för bojar i finlandssvenskt teckenspråk

Jag analyserar ett urval av den icke-dominanta handens funktioner i diskurs på finlandssvenskt teckenspråk, specifikt de funktioner som s.k. bojar har. Jag visar hur dessa bojar uttrycker koherens och markerar skillnader mellan nära besläktade språk. Jag använder konstruktionsgrammatiska analyser för att beskriva de olika parametrarna och värden för valda bojar; parametrarna är de fonetiska delarna i ett tecken: handform, orientering, rörelse, plats och gester. I den här posterpresentationen koncentrerar jag mig på handform, orientering och rörelse. Bojarna har olika funktioner i tecknade språk; många av dem liknar de funktioner pragmatiska partiklar och diskursmarkörer har i talade språk. En översikt av olika bojtyper i tecknade språk finns hos Liddell (2003) och Nilsson (2007). Bojarna markerar olika aspekter i en diskurs: koherens, interaktion, engagemang, och är viktiga för att kunna förstå hur olika delar i diskursen och yttrandena hör ihop. De olika bojtypernas form varierar i olika språk även när man ser på nära besläktade språk (Siltaloppi 2016). Jag visar i min analys hur olika bojar får olika funktioner då en eller två av parametrarna byts. Alla bojtyper har inte en fast form, men det finns funktioner som kan generaliseras och den inre variationen inom en bojtyp bör expliceras. Här koncentrerar jag mig på de funktioner som indikerar koherens och identitet. Det finns ingen lång tradition för användningen av konstruktionsgrammatiska verktyg i teckenspråksstudier (men se Lepic 2015). Min studie är således även ett viktigt tillägg till att denna analysmodell tillämpas på nya typer av material.